

Kopecký, Milan

Antológia staršej slovenskej literatúry

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. D, Řada literárněvědná. 1966, vol. 15, iss. D13, pp. 190-

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/108494>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

„Prière pour la vieillesse“. Une noble figure que celle du P. Teilhard et qu'il faudrait connaître encore mieux chez nous pour apprécier ses grandes valeurs.

Un numéro spécial de la revue Europe (43e an., No. 431—432, mars—avril 1965) y apporte une série de contributions fort précieuses qui analysent la remarquable activité du grand savant, sa tenue héroïque ainsi que son apport à la pensée rationnelle.

Vladimír Štupka

Antológia staršej slovenskej literatúry (k vydání připravil, úvod a poznámky napsal Ján Mišianik; 850 stran, 64 obrázků. Vyd. SAV, Bratislava 1964).

Mišianikova Antológia patří ke spisům, k nimž se badatelé s podněty a připomínkami vraceli tak dlouho, dokud nejsou nahrazeny spisy dokonalejšími. I potom však Mišianikovi zůstane zásluha, že on první podal v obširném a reprezentativním výboru obraz slovenské literární minulosti a že tuto úctyhodnou práci vykonal sám v situaci, kdy v českých zemích podobná díla vznikají spoluprací několika specializovaných odborníků. Mišianikova zásluha se nezmění ani tehdy, jestliže budoucnost jeho obraz starší slovenské literatury pozmění. Půjde pravděpodobně o výběr materiálu a jeho periodizaci, o interpretaci materiálu a ediční techniku.

Nad materiálem Mišianikovy Antologie se vnuccují dvojice pojmů soubor — výbor, poezie — próza, drama — ostatní literatura. Dílo je totiž v prvních dvou oddílech spíše souborem památek než výbořem z nich; památky prozaické jsou do pozadí zatlačovány památkami veršovanými; v zánru je neúměrně málo zastoupeno drama (např. školská hra). Literární materiál spolu s některými jinými faktory působil na určení periodizačních mezníků. V české literární historii se tyto mezníky za více než 170 let, jež uplynula od periodizace Dobrovského, různé přesunuly. Avšak na materiálu starší slovenské literatury pozorujeme periodizační přesuny v krátké době šesti let, jež leží mezi syntetickými Dejinami z r. 1958 a Antologií z r. 1964. V Antologii vzbuzuje pochybnosti nejen nediferencovaná druhá perioda od 10. do konce 15. století, ale také diferenciacie uvnitř třetí periody od konce 15. století po 30. léta 17. století.

S periodizací těsně souvisí interpretace materiálu. Domnívám se, že zevrubná interpretace latinské literatury vzniklé na území někdejších Uher přispěje jednak k materiálovému rozšíření projevů slovenského kulturního snažení, jednak k členění uvnitř pětisetletého vývoje slovenské literatury, v němž jistě výraznou specifičnost mělo i písemnictví ovlivněné husitstvím. Pokud jde o materiál třetí periody, samotné jeho seřazení v Antologii se vzešlo vnitřnímu členění, o něž se Mišianik pokouší v úvodní studii a v němž je pojem „humanistický manieriismus“ jako označení první třetiny 17. století pojmem značně problematickým. Mišianikova interpretace materiálu (podaná v úvodě) působí dosti disproporčně, protože určitým památkám (Spišské modlitby nebo milostné básně renesanční) je věnováno příliš mnoho místa. Jsou to ovšem památky pozoruhodné, hlavně milostné básně z kodexu Fanchalího-Jóba. Mišianik vynakládá velké úsilí o zapojení oněch básní do souvislosti s italskou lyrikou a přehlíží jak společnou poetiku renesanční milostné lyriky, tak milostnou lyriku literatury, jež byla slovenskému písemnictví nejbližší (přímo se zde nabízelo srovnání s brněnským fragmentem milostných básní otištěných v LF 1961). Pozoruhodností nelze upírat ani básni *Obraz pani krásnej*, kterou Mišianik interpretuje jako milostnou, je tu však podle mého soudu možno spíše mluvit o panegyriku na výtvarné dílo (z tohoto hlediska lze analogie najít jak v poezii kancionálové, tak v písni kramářské). V oblasti interpretace materiálu zbývá ještě mnoho udělat, stejně jako bude třeba položit si i otázku původnosti některých skladeb. Tak např. *Píseň o chvále stavu sedláckého* je podle formulace v titulu přeložena z němčiny, ale předlohu Mišianik neuvádí, byla jí nepochybně píseň *Merket auf, ihr Christenleut*.

Ediční technika byla v Antologii záležitostí neobyčejně svízelnou už proto, že jako spisový jazyk se ve starší slovenské literatuře uplatňovala především čeština, která se v textech nezdíká mísí s dialektickými slovakismy. Ediční zásady Mišianik formuloval v úvodu; jsou jistě diskusního rázu. Mimo diskusi jsou však ediční chyby (a mezery v poznámkovém aparátě). Upozorním aspoň na chyby v písni *Ach, což jest na tomto svete*. V jejím textu je neoprávněná transkripce *tedy, vždy, vždycky* proti rukopisnému *tehdy, vzdy, vzdycyky*, zbytečné je v téže sloce vydavatelovo doplnění předložky *k*, neboť rukopis má správně *hotovi smrti tejto*, slova *tehdáž bude* (2. sloka) a *vzdycyky budem* (4. sloka) jsou v rukopise opakována, v předposledním verši je náležité *radovati se* a celá píseň končí slovem *Amen*, které Mišianik vyneschal. Předcházející píseň *Smutní dnové mi nastali* je zase chybně přepsána do slok dvouveršových, i když jde o strofické schéma čtyřveršové; chybí zde také (stejně jako u některých jiných písní) odkaz na incipit písně, na jejíž melodii se text mohl zpívat.

Tolik stručně o významném díle jednoho z nemnohých, ale publikačně aktivních specialistů na starší slovenskou literaturu.

Milan Kopecký